

ПОДКАСТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Трикуш Інна,

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імена академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Науковий керівник: Кочмар Діана,

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних
мов Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Анотація. У статті розглянуто подкаст як сучасний і ефективний засіб формування англомовної лексичної компетентності учнів. Обґрунтовано дидактичний потенціал подкастів завдяки їхній автентичності, доступності, тематичному різноманіттю та можливості багаторазового використання в освітньому процесі. Визначено переваги використання подкастів для збагачення словникового запасу, розвитку навичок аудіювання, контекстного розуміння лексики та активізації мовленнєвої діяльності. Описано методику роботи з подкастами на доаудіювальному, аудіювальному та післяаудіювальному етапах із використанням лексично спрямованих вправ. Доведено, що систематичне застосування подкастів сприяє переходу лексики з пасивного словника в активний та підвищує мотивацію учнів до вивчення англійської мови.

Ключові слова: подкаст, лексична компетентність, англійська мова, старша школа, аудіювання, словниковий запас, комунікативний підхід.

Abstract. Podcasts are examined in the article as a modern and effective tool for developing English lexical competence of senior secondary school students. The didactic potential of podcasts is substantiated through their authenticity, accessibility, thematic diversity, and possibility of repeated use in the educational process. The advantages of podcasts for vocabulary enrichment, listening comprehension development, contextual understanding of lexical units, and activation of speaking skills are identified. The paper describes a three-stage methodology of working with podcasts, including pre-listening, while-listening, and post-listening activities supported by vocabulary-oriented exercises. It is

proved that systematic use of podcasts facilitates the transition of vocabulary from passive to active use and increases students' motivation to learn English.

Keywords: *podcast, lexical competence, English language, senior secondary school, listening comprehension, vocabulary, communicative approach.*

У сучасній методиці навчання іноземних мов однією з ключових проблем залишається розвиток лексичної компетентності здобувачів освіти, яка передбачає здатність обирати та використовувати мовні одиниці відповідно до конкретної комунікативної ситуації, враховуючи стилістичні норми та соціокультурні контексти спілкування. Досягнення високого рівня англомовної лексичної компетентності вимагає від педагогів пошуку інноваційних методичних підходів та навчальних ресурсів.

Серед сучасних педагогічних технологій, що мають значний потенціал у розвитку лексичних навичок, особливо актуальними є подкасти – автентичні матеріали аудіо- та відеоформату, які охоплюють актуальні й різноманітні тематичні напрями. Завдяки своїй доступності, гнучкості та можливості використання як в аудиторії, так і в процесі самостійної роботи, подкасти створюють сприятливе середовище для поглиблення словникового запасу, розвитку навичок аудіювання, активізації слухової пам'яті.

Проблематика формування іншомовної лексичної компетентності була предметом дослідження багатьох учених, зокрема І. Задорожної, О. Миролюбова, В. Плахотника, М. Ляховицького, С. Ніколаєвої, Г. Рогової, Н. Гез, Р. Мартинової, О. Петрашук, О. Тарнопольського, Л. Черноватого та ін. Методичні аспекти застосування подкастів у процесі навчання англійської мови розглядалися в працях О. Балтіної, І. Дробіт, Н. Кардашової, Т. Лазаренко, С. Осьмачко, Г. Гудими та ін. Попри значну кількість наукових напрацювань, питання системного та методично обґрунтованого використання подкастів як засобу формування англомовної лексичної компетентності учнів залишається недостатньо дослідженим. Це обумовлює потребу в подальших наукових розвідках у зазначеному напрямі.

Термін «podcasting» походить від поєднання назви медіаплеєра iPod компанії Apple та слова broadcasting, що відображає його технологічну природу як засобу масового аудіювання. Однак подкаст у сучасному розумінні далеко вийшов за межі звичного аудіоформату. О. Дмитровський виділяє чотири основні типи подкастингу: аудіоподкаст (аудіозапис), відеоподкаст (відеозапис), скрінкаст (запис подій на екрані комп'ютера з аудіокоментарем) та скайп-/зумкаст (запис відеоконференції) [2]. Кожен з цих форматів має свої дидактичні переваги. Формати з візуальним компонентом активізують зоровий канал сприйняття й забезпечують

мультисенсорне засвоєння, що згідно з теорією подвійного кодування сприяє міцнішому запам'ятовуванню лексики. Натомість аудіоподкаст, позбавлений обов'язкової візуальної підтримки, вимагає від слухача більшої концентрації на звуковій структурі мовлення, що інтенсифікує розвиток навичок аудіювання.

Дидактична цінність подкастингу для розвитку лексичної компетентності полягає у його ознаках, що виділяють його серед традиційних аудіоресурсів для навчання. Центральною характеристикою є його автентичність. На відміну від штучних, часто спрощених діалогів у підручниках, подкасти пропонують зразки справжнього, спонтанного мовлення з усіма його особливостями: недомовленнями, заповнювачами пауз на кшталт «like» чи «you know», самокорекціями, перехопленнями слова у розмові, різномірністю акцентів та інтонації. Учні не потрапляють в ідеалізоване мовне середовище, а сприймають мову як живий інструмент спілкування. У такому природному контексті лексичні одиниці засвоюються не ізольовано, а функціонують у своєму справжньому оточенні: у формі типових сполучуваності, образних виразів, фразових конструкцій і мовленнєвих штампів, які складають основу компетентності реального носія мови [1].

Переваги подкастів для лексичної роботи є системними та значущими. По-перше, вони не пов'язані з часом трансляції, що дозволяє слухачам повторювати їх багато разів та адаптувати під власні потреби. По-друге, вони є безпосередньо доступними та здебільшого безплатними через потокові платформи. По-третє, існує невичерпна кількість подкастів практично на кожну тему, що дає змогу враховувати індивідуальні інтереси кожного учня. По-четверте, матеріали представлені в різних варіантах складності – від адаптованих версій до повністю автентичних записів. По-п'яте, серійна природа подкасту спонукає до регулярної практики, що критично важливо для закріплення лексики. По-шосте, багато подкастів мають доступні скрипти, які служать опорою для перевірки розуміння та вивчення орфографії. По-сьоме, актуальність змісту утримує високий рівень мотивації та зацікавленості. Нарешті, подкасти дають можливість познайомитися з різними соціальними діалектами, географічними варіантами та регіональними особливостями англійської мови [6].

Для успішної інтеграції подкастів в навчальну роботу необхідно розуміти їх методичну типологію. Класифікація за формою висловлювання – монологічна, діалогічна чи полілогічна – та ступенем дидактичної обробки допомагає педагогу вибирати з величезної кількості матеріалів саме те, що відповідає завданням конкретного етапу. На початку роботи зі старшокласниками корисними можуть бути навчальні подкасти з додатковими вправами та словниками, як-то серії від BBC Learning English. Однак важливішим є розуміння функціональної ролі подкасту в освітньому

процесі. Логічна траєкторія розвитку лексичної компетентності полягає в послідовному переході від роботи з адаптованими матеріалами до автентичних записів, а потім до самостійного створення учнями власних аудіо- чи відеопродуктів. Такий послідовний рух від сприйняття й аналізу до власного висловлення забезпечує комплексний розвиток лексичної компетентності [3; 4].

Традиційна модель роботи з подкастом (доаудіювальний, аудіювальний та післяаудіювальний етапи) залишається актуальною, однак для цільового розвитку лексичної компетентності вона повинна бути наповнена лексико-орієнтованим змістом та доповнена системою вправ.

На доаудіювальному етапі основне завдання – це підготувати учнів до сприйняття, активізувати їхні знання та усунути потенційні лексичні бар'єри, які можуть перешкодити розумінню загального змісту. Лексична робота тут може включати презентацію п'яти-десяти ключових термінів чи словосполучень з майбутнього запису через визначення, синоніми, антонімічні пари, наочні матеріали тощо. Це знижує когнітивне навантаження під час слухання та налаштовує мозок на розпізнавання цих елементів у потоці мовлення. Корисним прийомом є і прогнозування змісту на основі заголовка, запропонованих слів чи зображень – такий підхід активізує вже наявний в учнів тематичний словниковий запас та створює когнітивну основу для сприйняття нової інформації. Обговорення питань, пов'язаних із темою подкасту, також слугує лексичній підготовці, адже в процесі дискусії вчитель може природно вводити та фіксувати необхідну термінологію, яка згодом буде почута в оригінальному матеріалі.

Під час безпосереднього аудіювання пріоритетним є чітке розрізнення цілей слухання. Перше прослуховування зазвичай має глобальний характер і спрямоване на загальне розуміння змісту та визначення головної думки. Лексичне завдання на цьому етапі полягає в тому, щоб перевірити, чи виправдалися попередні припущення, та простежити загальний тон виступу. Друге і третє прослуховування має на меті безпосереднє фокусування на лексиці. Учні можуть відстежувати вживання окремих слів у різних контекстах, вибирати ключові лексеми, пов'язані з конкретним аспектом теми, заповнювати таблиці, схеми чи концептуальні карти, які структурують нову лексику за змістом. Особливо важливою вправою є визначення значення невідомих слів за контекстом – ця стратегія розвиває лексичну інтуїцію та допомагає учневі стати більш самостійним у розумінні мови. Фіксація характерних сполучень слів та образних виразів, почутих у мовленні, тренує слухову увагу та розвиває уміння виділяти лексичні елементи з безперервного мовного потоку [5].

Післяаудіювальний етап є вирішальним для переведення засвоєної лексики з пасивного запасу в активний. Саме тут нова лексика інтегрується в мовленнєву діяльність самого учня. Вправи на цьому етапі повинні мати

явну комунікативну направленість. Учні можуть систематизувати виписану лексику, групуючи слова за частинами мови, за семантичними зв'язками. Подальша робота передбачає більш глибоке розуміння значення та уживаності нових слів через складання речень на основі контексту подкасту, підбір синонімів та антонімів, аналіз смислових нюансів, вивчення того, які дієслова природно сполучаються з певними іменниками. Імітаційно-модельючі вправи, такі як інсценізація діалогу на основі почутого, створення монологу від імені персонажа подкасту чи складання стислого резюме з використанням ключових слів, дозволяють учням експериментувати з новою лексикою в напівструктурованій ситуації. Нарешті, творчо-комунікативні завдання – дискусії чи дебати на тему подкасту, створення власного подкасту-відповіді, написання есе чи статті в соціальних мережах – допомагають учневі використовувати вивчену лексику у практичних завданнях [4; 6].

Отже, подкаст – це методичний інструмент, інтеграція якого в освітній процес узгоджується з вимогами комунікативного підходу, принципами індивідуалізації та соціокультурної спрямованості навчання. Його послідовне використання разом із лексично спрямованими вправами різного функціонального характеру, забезпечує сприятливі умови для формування англомовної лексичної компетентності учнів.

Значений процес передбачає збагачення словникового запасу завдяки автентичним і актуальним мовним одиницям, розвиток умінь контекстного сприйняття та осмислення лексики, а також формування навичок її точного, гнучкого й комунікативно доцільного використання в усному та писемному мовленні. У сукупності це становить підґрунтя для результативної міжкультурної комунікації в умовах сучасного глобалізованого світу.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Балтіна О. Б. Подкасти як засіб вивчення та викладання англійської мови. URL: <https://ea.donntu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1702/1/Baltina%20Olena%20-%20Podkasty%20jak%20zasib%20vyvchennia%20ta%20vykladannia%20anglijskoi%20movy.pdf> (дата звернення: 15.11.2025).
- 2.Дмитровський О. Типологія українських подкастів – найважливішого сегмента інтернет-радіо. *Теле- та радіожурналістика*. 2015. Вип. 14. С. 149–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2015_14_21 (дата звернення: 12.04.2026).
- 3.Кардашова Н. В. Англомовний подкаст як засіб формування компетентності в аудіюванні студентів мовних спеціальностей. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2015. № 24. С. 176–185. URL: <http://visnyk-pedagogy.knlu.edu.ua/article/viewFile/69621/64877> (дата звернення: 15.04.2026).

4. Кіршова О. В. Подкаст як засіб навчання німецької мови студентів-філологів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. № 31. С. 281–291. DOI: 10.32626/2309-9763.2021-31-281-291.
5. Моргунова С. О. Дидактичний потенціал подкасту як засобу інтенсифікації навчання іноземної мови в університеті. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2018. № 1(84). С. 183–187.
6. Шевцова Н. О. Методична характеристика подкастів для формування німецькомовної соціокультурної компетентності. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 161(5). С. 231–240.